

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V ediciji je morda.

»EDINOST« zizhaja 2 krat na teden vsako sredo in sabote o poludne. Cena za vse eto prilogo 7 gl., za polu leta 3 gl. 50 kr., za štiri leta 1 gl. 75 kr. — Sama priloga stane 1 gl. 50 kr. za celo leto. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v tiskarni v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 45 kr. — Narodna, rek. — selje in inserate prejemna Opravištvu, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Val dopisi se pošiljajo Uredništvu »Vizarrante«: »Nuova Tipografia«: vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Slovani v Trstu.

IV.

(Dalje.)

Najvažnije prašanje za nas je jezikovno prašanje. To pa radi tega, ker so z njim združena druga tehtna socialna prašanja in ker je od jezikovega prašanja odvisna nam ugodna rešitev raznih zadev. Videli smo, da Italijani v naši bližini živijo vedno cikajo na to, kako bi deželo, v kateri žive, razglasili za popolnoma laško, ter opomnili, da v to smer oni po svoje pretvarjajo zgodovinske resnice ter hočejo po vsej sili, da nekdanji Primorci so bili Lah.

Jasno nam je tudi, kako se krčevito bore, da obdrže v svojih rokah vladanje civilnih uradov, kajti dobro vedo, da lahko počenajajo, kar hočejo ter brezskrbno dalje deželo pollaščujo, ako imajo sami v rokah civilne urade. Potezajo se dalje na vse krepilje v to, da obdrže večino v mestnem in zajedno deželnem zboru v Trstu, kajti dokler je večina njih barve, njih narodnosti se ne skrivi las.

Sredstva, kojih se poslužujejo v pollaščevanje dežele, nam so ponajveč znana; ona so: uradi in šole. Dokler bodo uradi popolnoma laški in dokler bodo i tržaške občinske šole popolnoma laške, bode se laščina vedno širila na škodo nam Slovincem, katerim se za silo puste nekolike ure slovenskega poduka v okoličanskih ljudskih šolah!

Da to store nekako »opravičeno«, poslužujejo se laži. Glavna stvar, da deželo ali posamezne njene dele za laške razkličajo, to so številke. Nedolžne številke jim služijo v dokaz, da v tem ali onem kraju stanujejo ali sami Italijani, ali vsaj večina. Nič ne dá pa, da so številke vse pretirane, da se ljudstvo broji na podlagi laži — da se le brojitev oficijelno razglasi, naj potem kdo vanjo veruje ali ne.

Glavni vzrok pogreškov, ki se v številjenje ljudstva vtepa, to je pogrešno in pristransko bilježenje statističnih podatkov. Kakor povsod, tudi tu je vladal in bode, dokler se anagrafični urad za Trst in okolico nahaja v lahonskih rokah, terorizem. Magistratni sluge in drugi agenti, ki ljudstvo v zapisnike bilježijo, vplivajo zelo na prostejšo ljudstvo ter ga pri vsej postavi, ki tako počenjanje zabranjuje, všteta onej narodnosti, koja v detičnem kraju večino ima, ali je vsaj na krmilu. Predstavljajo mu koristi, koje mu bodo prihajale od tega, da se mej večino vpisati da.

Drugi pogrešek v številjenju, ki je vzrok, da italijanska narodnost na Primorskem in osebno tu v Trstu tako ogromno narasta v tem ko se slovenska vedno bolj manjša, ta je, da se občevalni jezik meša z narodnim jezikom. Tudi glede tega dela se od agentov, ki imajo popisovanje v rokah, na nevednejše ljudstvo velik pritisk.

Ko ti pride na vrata, ogovori te laško. Ti odgovoriš mu prav v istem jeziku, kakor veš in znaš, želiš se mu ob enem nekako prikupiti. To je zadosti. Ti govoriš laški: torej si Lah, čeprav morda laškega drugega ne veš, razven sladkega »ši« in »koša«. Tvoj občevalni jezik je laški in tebe pripisejo tudi Lahom izpremenivši ti najpoprej tvoj lep slovenski priimek v laško spako.

Ni čuda potem, ako se je leta 1880. pri takem počenjanju na Primorskem naštelo samo 199.124 Slovencev in v Trstu z okolico samo 26.263. Italijanov pa na vsem Primorskem 276.603, v Trstu z okolico pa 88.887 rimskih potomcev. Nočemo govoriti o Istri, kder se v nebo vpijoe krivice počenajajo.

Da bi vsaj potem smatrali take prebivalce, koji so skoraj primorani spoznali za svoj občevalni jezik laški,

za pristanike iste narodnosti, h kojej zaisto spadajo; ali taki so v njih očeh Italijani puri sangue ter pravica tirja, da se jim nastavlja laške šole ter z njimi laški uraduje. Ni čuda tudi, ako se pri takih sleparijah zaide na dogodke, kakoršnih je več po Istri, kder se ustanovljajo v čisto slovenskih krajih italijanske šole.

Tehten vzrok zmanjševanja slovenskega življa na Primorskem in narastaj italijanskega iskati je tudi v popustljivosti in večkrat poudarjeni naklonjenosti Slovanov k renegatstvu in zatajenju lastnega jezika. Vzrok tej popustljivosti in sramotnemu renegatstvu je v prvi vrsti terorizem, s kojim se šopire laške mase na Slovano, brezsravno zaničevanje in psovanje vsega slovenskega, pačenje dogodkov in pretvarjanja pravih razmer, slednjič pa nezavednost in premalo razširjena omika mej slovenskim življem na Primorskem sploh in v okolici in mestu tržaškem posebe.

Ako se ljudstvo svojega rodu ne zaveda, ako iz slabo urejenih, mešanih ali čisto laških in nemških šol le površno in pomanjkljivo omiko zadobiva, ako je od druge strani psovano in pehano od Judeža do Kajfeža, ako je za brespravno smatrano zato, ker je slovenskega rodu, ter zadobi meščanske pravice in je boljše gledano samo tedaj, ko svoj rod in prepričanje zataji; ako dalje ni od narave z obilnim bogatstvom obdarovano ter si mora živeti iskati drugod in celo pri Lahu in izdajici; naravno je, da je za svoj narod mlačno ter se samo nekako prisiljeno udeležuje narodnega boja za pridobitev lastnih pravic.

Razvidno je iz tega tudi, kako trnjeva pot pričakuje na Primorskem in v zlasti tu v Trstu in njegovej okolici rodoljuba, ki hoče svoje prepričanje širiti in zavest v zaspanem in nezavednem narodu buditi. Tu stoje mu nasproti italijanski zagrizlici z svo-

imi sleparskimi brošurami, knjigami in nesramnimi časniki, ki bruhajo nanj večne psovke, črne ga ter v zasmeih stavijo; stoje mu nasproti mestni od magistrata odvisni uradi s pretnjami in silo; menda ne rečemo preveč, ako trdimo, da mu je nasprotna ista vlada, ki ima pod svojim pokroviteljstvom Lahe, slovenožrce v tem, ko je slovenskemu tukajšnjemu življu bolj mačeha, nego skrbna mati in zavetnica.

Propade pa li radi tega slovanstvo na Primorskem in v Trstu?

(Dalje prih.)

Cerkveno petje v Trstu in okolici.

Da ne ostanemo dolžni, hočemo danes kar smo zagotovili ozir petja, nadaljevati naše pritožbe. Cerkveno petje, namreč slovensko, ni v nobeni cerkvi tržaške vredno piškavega oreha. Pri sv. Jakobu se muči kakih 6—8 deklci, ki, recimo, ne pojo, ampak se prav za prav deró. Tako petje ne more vzbujati pobožnosti v srcu, ampak človeka vsega zmoti, ker ne ve, ali bi molil ali bi petje poslušal, ali bi šel rajši na prosto. — Čemu pa je potem tako petje v cerkvi, samo, da ljudi moti? Za »ščave« je uže tudi to dobro! Gospodi, ki ima pri tem govoriti, polagamo na srce, naj skrbi za lepo milo petje, da bode hodilo ljudstvo z zadovoljnostjo iz cerkve, ne pa kakor sedaj vedno godrnjaje. Čudno je res, da si gospodje tako važne reči ne vzamejo k srcu, pa vsaj je tudi za duhovne gospode žalostno, da niso v stani preskrbeti boljšega petja. Pojdite v Skednjo, sv. Ivanu, Rojan ali na Prosek, Opčine itd. čuli in strmeli bode, kako lepo petje imajo tam pripusti okoličanski seljaki. Vse te fare so jako majhne, ali vendar ne menjajo s petjem pri sv. Jakobu. Na razpolaganje pa nemajo te fare toliko denarja, kakor fara sv. Jakoba.

Komur se večkrat primeri biti navzó čemu pri božjem opravilu v tej cerkvi, pač ga mora boleti srce, da se od strani gospoda župnika tako malo skrbi za slovensko petje. Morda mu ni mila Slovenščina? — No, pa kaj Vam slovensko petje mar, le da se laški lepo poje. Grdo je pa to, da se za naše novce širi ptujščina in da se ptuja umetnost podpira, domača pa ne.

PODLISTEK.

Málaviká in Agnimitra.

Indijska drama Kálidásova.

Na slovenski jezik preložil

dr. Karol Glaser.

(Konec.)

Kraljica.

Veseli me zelo, da se je sin posnema očetovo naravo.

Kralj.

Maudgalja, ali se ne vrže mladi oroslán po vodji čredinem?

Dverník.

Da se junaštvo sinovo tako Razvilo je, to je naravno celó, Saj oče mu je veliki junák; Neugasljivi ogenj je tako Ustvaril Urudžanman*; ognja tega Udušiti ne more voda več.

Kralj.

Jadžnasenovega svaka in vse ostale jetnike je treba izpustiti.

Dverník.

Kakor velévaš. (Odió).

Kraljica.

Džajasena, idi. Povej Melaki in ostalim ženam v harem, da je sin zmagal.

Vratarica.

Kakor velévaš. (Hoče oditi).

Kraljica.

Vrni se še enkrat.

Vratarica (vrnivši se).

Tukaj le sem.

Kraljica (tibo).

Kar sem Málaviká iki obljubila, ko se jej je naložilo ašoka se dotakniti in da je porojena v visokej rodbini, to naj Irávati od tebe zvé; prosim jo pa, da me v mojem delu ne moti.

Vratarica (odide in zopet pride).

Veselite o zmagi tvojega sina je v harem, toliko, da sem vsled njihovih darov postala jerbašček, poln biserov.

Kraljica.

Kdo bi se temu čudil? Naše veselje je vzajemno.

Vratarica.

Irávati izjavlja to le: »Tvoja beseda je dostojna kraljice. Kar se je enkrat došlo, to se ne sme izpremeniti.«

Kraljica.

Prečastna, če se slagaš s tem, hočem Málaviko kralju vročiti, kar je tudi tvoj spoštovan brat nameraval.

*) Urudžanman priimek Aurvov. »Ta iz roda Bhrgov porojen, tedaj Aura Bhargava imenovan, je bil sè svojim plemenom vred preganjan in na čuden način rešen. Ogenj njegove jeze je hotel svet vničiti; vsled prošnje njegovih očetov je poslal ogenj v ocean, kjer je vgasol.

Parivradžika.

Ti še imaš zdaj moč čez njo.

Kraljica (prime Málaviko za roko).

Prečastni soprog, vzprejmi jo v primerno darilo za veselo novico, ki sem jo slišala.

Kralj (izražuje začudeno).

Kraljica (smehljaje se).

Ali jo kralj morda prezira?

Vidušaka.

Tukaj velja prislovica: »Vsak ženin je sramežljiv.«

Kralj (pogleda Vidušaka).

Vidušaka.

Morda želi, da jej privoliš naslov in ime »kraljica«, da jo more kot soprugo vzprejeti?

Kralj.

Ker je kraljičina, jej uže tako dohaja tak naslov; zakaj delati nepotrebne reči?

Parivradžika.

Prelepi biser ta slovesnosti

Obrobi z zlatom naj se prav krasno.

Kraljica.

Oprosti, o svetnica. Pripovedovaje o sredi mojega sina, pozabila sem nekaj omeniti. Džajasena, idi in prinesi svilnato zagrinjalo.

Vratarica (gre ven in se vrne z zagrinjalom). Tukaj le je.

Kraljica (okrasivši Málaviko z zagrinjalom*). Zdaj jo pa vender sprejmeš, mož!

Kralj.

Tvojemu povelju se uklanam, (na tihem k Vidušaku). Zdaj jo vender imam enkrat.

Parivradžika.

Vsprejeta je.

Vidušaka.

Kraljica ti je jako naklonjena.

Kraljica (pogleda spremstvo).

Spremistvo (približavši se).

Zmaguj, vladarica, zmaguj!

Kraljica (pogleda na Parivradžiko).

Parivradžika.

Soproje, ki prav zveste možem so Privajajo jim nove ženice; Enake rokam so, ki manjših rek Vodó do morja spravljajo skrbno.

Nipuniká (pride).

Nipuniká.

Zmaguj kralj! Irávati naznanja: »Pre-grešila sem se, ker zadnjič kralja nisem pozdravila; zdaj so se mu želje izpolnile, naj me rači zdaj počastiti samo z milostjo.«

Kraljica.

Povej, Nipuniká, da je kralj te želje izpolnil.

*) Vsled tega se smatra kot Dhariniji enakorodna soproga.

Da bi gospod župnik bolj oziral se na svoj rod in na večino svojih ovčic, gotovo bi se bolj s zanimanjem spominal nas in nam pripomogel do lepega petja. Prestopimo sedaj pa k drugi cerkvi, koja tudi većinom Slovenci obiskujejo, in ta je pri novem sv. Antonu. Vsako nedeljo je tu slovenska maša s slovenskim petjem. Pred več leti je bilo tu res lepo petje, ali sedaj so moči vpešale, mladega narasta pa ni. Služba organista je tu jako mastna, in on bi se moral posebno ozirati na slovenske pevce. Pa kako bode učil organist, ko ne zna niti ene besede slovenski — Pesmi so vedno stare, ker se organistu ne ljubi učiti novih slovenskih. Čemu neki; vsaj je dovolj, da le pejo, ali kako in s kakim prednašanjem, to je pa njemu malo mar. Gospod župnik-kanonik, ki ima v tej zadevi tudi odločno besedo, moral bi paziti na to, da dobi organista Slovence, ne pa tacega, ki slovenski ne umeje. Kako je mogoče potem imeti lepo petje! Govorilo se je sem in tja, da se petje zboljša, ali o vseh ni nič videti. Laške, oziroma latinske pesmi, potem kak pevec prestavi v naščino, ki je taka, da bi si človek lahko kosti na njej polomil, kakor: »En tak velik zakrament«. Vsaj je dovolj gospodov kapelanov pri sv. Antonu, ki slovenski znajo, zakaj bi oni ne popravili in opilili jezika? Skrbite za boljše slovensko petje tisti, ki imate o tem govoriti, in ne klanjajte se vsi enemu samemu Lahu, ki ako hoče služiti in jesti naš kruh, naj se tudi uči naš jezik.

Za lepo italijansko petje uže Italijani sami skrbijo, vi skušajte pa poveličevati naše maše in duhovna opravila. Če pa ne drugače, ločite pa službo. Lahom dajte Laha in nam Slovence organista. Sicer bi bilo pa prav umestno, ko bi se v resnici petje zboljšalo in sicer v pravem cerkvenem duhu. Opere se predstavljajo v gledišču, ne pa v cerkvi! Tako je to petje, da se ga mora vsak k malu nasiliti, ker se nič ne pazi na okus in na skladbe. Če vam bolj vpije, bolj razgraja, bolj vrišče dela, tem lepše misli organist, da je, ali pravega petja ni nikder drugje v Trstu čuti, kakor v pravoslavnej in grškej. To je krasno in vzvišeno, ne pa one živce vznemirjajoče »Gloria«, itd. ki so take, kakor bi bili komponirane za ples.

To pa vse izvira iz zgolj nezanimanja onih gospodov, katerim je petje izročeno. Vse je premrto in prepustljivo, zato pa gre vse rakovo pot.

—a.—

Politični pregled.

Notranje dežele.

Mej vlado in večino poslanske zbornice je zaradi carine na petrolje nastalo tako navskrižje, da je skoraj brez dvoma poravnava nemogoča. Vlada ne more odstopiti od svojih predlogov, ker jo veže dana beseda ogerskej vladi, večina državne zbornice pa se nikakor neče udati. Pri tem takem mora odstopiti ministerstvo, ali pa cesar razpusti poslansko zbornico ter ukazati, da se razpiše nove volitve. — Z Dunaja se o tej zadevi poroča to le: 30. maja je bil grof Taaffe pri cesarju razložil mu je to stvar ter pristavil, da v tej zadevi mora odstopiti vse ministerstvo, ali pa se razpusti državni zbor. Cesar je neki odgovoril, da je mej obema zloba zadnji manjši. Po tem takem skoraj gotovo še ta teden pride do krize. Odstopi li ministerstvo, ali se razpusti državni zbor, to je vendar še prašanje, ker z no-

Nipuniká.

Hvala ti, kraljica.

Parivradžika.

Očém bi rada preskrbela največi užitek in vsled tvojega povelja, o gospod Madhavasena videla, ker si zdaj z njim stopil v sorodstvo.

Kraljica.

Zdaj, ko je delo dokončano, nas vendar ne zapustiš?

Kralj.

Prijazno se hočem tebe spominjati v listih, ki jih bode kneževič dobival.

Parivradžika.

Vedno bom hvaležna zaradi vaše ljubezni.

Kraljica.

Kaj ti še morem drugega prijetnega včiniti?

Kralj.

Edino to še zdaj želim, da si Udana vaigdar mi prijateljski. Ti stroga; blagoslov pa vse želje Izpolni naj ljudem; dežele te Nezgode naj se izogibljajo, Dokler naš Agnimitra vladal bo.

(Konec).

vimi volitvami v tem prašanji ne bi ministerstvo nič pridobilo, bržeje še zgubilo in tedaj bi nazadnje vendar imanj častno moralo odstopiti. To se ve, da je merodajna cesarjeva volja, ker le njemu pristova razsodba o tej zadevi.

V seji gosposke zbornice dne 28. maja je baron Königswart naznanil, da stopi iz komisije za kontrolo državnega dolga. Grof Falkenhayn je predložil, naj se izvoli posebna komisija iz petih udov za carinsko tarifo; predlog je bil sprejet. — Potem se je razpravljalo zakon o črnej vojski. V splošnej razpravi so govorili Belcredi, Schmerling in Salem za zakon, o njegovih napakah in bremenih, ki se ljudstvu z njim nakladajo. Minister grof Welsersheimb se zahvali za sodelovanje pri tem zakonu, katerega težave so vladi dobro znane. Gre za to, s zakonom doseči to, kar je potrebno, z najmanjšimi sredstvi in s kolikor mogoče majhnimi žrtvami od strani ljudstva. Zdaj, ko imajo vse države črno vojsko, doseže se toliko lažje porazum glede narodno-pravnega varstva. Potem se je pričela podrobna razprava. Mej razpravo je minister za deželno bran izjavil, da se je uže dosegel porazum z Ogersko glede preskrbovanja vdov in sirot vojakov in da se dotični zakon še v tem zasedanju predloži državnemu zboru. Potem se je zakon brez promembe sprejel tudi v tretjem čitanju.

31. maja je gosposka zbornica sprejela zakonski načrt glede zidanja, oziroma preskrbitve lastnih poštinih in brzovajnih poslopij v Krakovu, Levovu, Črnovicah, Trstu, Bolzanu, Tridentu in Roveretu, potem pogodbo z Nemčijo glede pravice ubogih ter izvolila carinsko komisijo.

V seji poslanske zbornice 28. maja je vlada predložila zakonski osnovi gledé carine proste uvožnje turšice in prosá iz Srbije in Bolgarije in gledé podaljšanja železnice Mostar-Metkovič do Serajeva. — Potem se je razpravljalo prvi paragraf zakona o ponesrečbah. V komisijo za kontrolo državnega dolga se je izvolil grof Berchtold. Poslanec Tausche in tovariši so predlagali, naj se uvede državna pristojbina na vse pridelke in izdelke pri uvožnji in izvožnji.

29. maja se je načelnik gorko spominal umrlega poslanca Giuriltija. Na prašanje poslanca Türka, glede posvetovanja o obilnih prošnjah za carinsko združenje z Nemčijo, odgovoril je načelnik carinskega odseka, da so se prošnje doslej le glede razprav z Ogersko pretresle, stvarna uvažitev pa se pozneje zgodi. Vladina predloga glede ustavljenja porotnih sodb v Kotoru se je izročila pravosodnemu odseku. Potem se je sprejelo prvih pet paragrafov zakona o ponesrečbah z nekaterimi dostavki.

Poslanska zbornica je 31. nadaljevala podrobno razpravo o zakonu pri ponesrečbah ter rešila prvih 11 paragrafov. Pri S. 9. je dotičnega odbora večina predlagala uredbo po deželah, manjšina pa po obrtnem poklicu in sprejet je bil predlog večine, za kateri se je tudi vlada izrekla, kakor tudi dostavek Madejskega, da ima minister notranjih uprav po zaslšanju dotičnega deželne odbora določevati meje zavarovalnih naprav.

Na Dunaji so 29. maja praznovali stoletnico penzjonata za civilne deklce, Cesar je ta dan temu zavodu podaril 50.000 glđ. v obligacijah skupnega državnega dolga za štipendijo pod imenom »Fran-Josipova-Elizabetina štipendija«, iz katere se ima devet gojenkam, ako so v svojem poklicu kakor učiteljice ali gojiteljice zgubile zmožnost za preskrbovanje. vsako leto po 210 glđ. deliti. Praznovanja stoletnice so se udeležili: cesar s cesarico, cesarjevič Rudolf z vzvišeno svojo soprogo, udje cesarske hiše, ministra Taaffe in Gautsch, potem mnogo dostojanstvenikov, Cesarica, kakor najvišja zaštitnica je poslala vrhovnej načelnici baronici Rodiczky, v spomin krasno zapestnico in jako ljubeznjivo lastnoročno pismo, v katerem hvale izvrstno njeno vodstvo.

V ogerskej poslanskej zbornici sta se 31. maja potezala poslanca Irany in Madarasz za samostojnost ogerske vojske. Tisza je na to odgovoril, da je škodljivo ločiti domoljubje od zvestobe do kralja in slabo je, vojsko in deželno brambo staviti v nasprotje, kronani kralj je prvi branitelj ogerske ustave. Minister za deželno bran

pa je rekel: Ker je kralj vojski in deželnej brambi najvišji vojni gospod, in se vojska in deželna bramba morati nepogojno umikati vsakej politiki, tedaj ne pripoznava nobene višje naloge razen nepogojne pokorščine najvišjemu vojnemu gospodu.

Po Bosni in Hercegovini je zadnje dni popotoval nadvojvoda Albreht in se prepričeval o ondodnih razmerah. On se je pohvalno izrekel o vojaškej upravi.

Vnanje dežele.

Iz Varšave se poroča, da je poljski generalni governor, slavnoznan vojskovodja Gurko, ministerstvu v Peterburgu priporočal, naj se ustanovita ruska konzulata v Levovu in Krakovu, da se v okom pride tožbam avstrijskih podanikov glede neprilike, katere imajo s potnimi listi.

Z Ruskega so se zadnji čas zelo začeli seliti judi v Ameriko. To je znamenje, da je na Ruskem socialno stanje zdravo, ker judom se najbolje godi tam, kder propada socialno blagostanje in morala.

Srbski kralj je uže v skupščino imenoval svoje zastopnike. Izmej 40 imenovanih je 14 trgovcev, 9 sodnikov, 1 državni svetovalec, 1 poslanec na zunanjih dvorih, 3 nekdanji ministri, 1 učitelj, 1 strokovnjak pri železnicah, 2 odvetnika, 1 duhovnik, 1 zdravnik, 5 višjih upravnih uradnikov in 1 kmetski veliki posestnik. Čudno se morda utegne komu zdeti, da je trgovinski stan tako zastopan, a kedor pozna razmere na srbskem dvoru in v srbskej kraljevini, ne bode se temu čudil. Kralj je poklical v skupščino take može, na katere se lahko zanaša, bodi si v političnih, bodi si v drugih zadevah. Skupščina se gotovo uže ta mesec odpre.

Volitve v talijansko poslansko zbornico so se vladi še dosti ugodno izvršile, imela bode 70—80 glasov večine. Pentarhi in njihovi privrženci so zgubili 20—30 sedežev. Ivoljeni so bili tudi vsi ministri, vsi generalni tajniki, razen enega, prav tako so bili vsi voditelji prejšnje večine zopet izvoljeni. Sicer je pa tudi skrajna iredenta nekaj malo sedežev pridobila, zlopovestni budalo Cipriani je bil celo v dveh volitvenih krajih izvoljen, kar sicer nema političnega pomena, a vsakako je Italiji sramotno. Avstrija sme s temi volitvami biti zadovoljna.

Italijanska vlada se je obrnola na angleško s prašanjem, ali ona ne bi pripravljena bila, udeležiti se ekspedicije zoper hararskega emirja, ki je poklal italijansko ekspedicijo grofa Porro, ali ta je odgovorila, da se take ekspedicije ne udeleži.

Na Grškem se je naglo prekucnola javno menenje; na vojno s Turki ni več misliti; uže se je grška vlada s turško neposrednje dogovorila zastran razorožitve. Trikupis je v državnem zboru izjavil, da ne dvomi, da ima Turčija poštene namere in da tudi ona razoroži. Srditost se je sedaj obrnola zoper prejšnjega ministra Delyannisa, hočejo ga postaviti na zatožno klopi. Malo dni je še minolo, kar je bil on najslavnejši mož na Grškem, a lahko se zgodi, da se v malo dneh z Grškega iztrta. Taka je usoda človeška.

Na Nemškem se zelo jeze na novo avstrijsko carinsko tarifo, ker povišuje carino na več obrtniških izdelkov, s katerimi poplavlja Nemčija Avstrijo ter naglašajo zgubo, katero bo imela nemška država vsled tega in kriče: Bog me varuj mojih prijateljev, sovražnikov se uže sam iznehim. A ti Nemci so molčali takrat, ko so vsled nam neugodne pogodbe gospodovali nemški obrtniki v Avstriji.

V Belgiji se delalci še vedno živo gibljejo. Delavska stranka je 28. maja sklenola napraviti v vseh glavnih mestih v provincijah shode delavcev; ako pa bi se ti prepovedali, skliče na dan 13. junija velik socialistični kongres v Bruselj.

Angleška vlada misli posadko v Egiptu zmanjšati, zdaj je tam 20.000 angleških vojakov, ta posadka se ima znižati na 9000 mož. Angleška bi se rada izkopalala iz sudanske zadrege in Sudan prepustila Sudancem, a tako lahko to ne pojde, ker Sudanci porabijo vsako ugodno priliko za dalje prodiranje proti Egiptu. Angleži utegne z njimi še hude neprilike imeti, ker utegne iti tudi za Egipt in sueški kanal; tu pa bi šlo za angleško veljavo in oblast, potem Angležem ne bi ostalo drugega, nego nov srdit boj v vročej Afriki.

DOPISI.

Trst 1. junija. (Delalci in njih prijatelji. — Nekoliko politike. — Knačpravnost. — Tržaške razmere.) Na svetu smo — tako se odreže navadno nek prijatelj našega lista, kadar hoče raztolmačiti kako piramidalno neumnost, ali pa prav zvito sleparijo. — Mi opetujemo: »na svetu smo« in na tem grešnem svetu je vse mogoče, tudi to smo doživeli, da se Velikonemci, može egoistične Manchesterške šole, širokoustijo kakor prve prijatelje delalcev. — Zdaj ko se v državnem zboru razpravlja postava o zavarovanju delalcev v slučaju nezgode, vsi kažulltrajo delalca, vsak hoče biti njega dobronik, tudi taki, ki delalca navadno gledajo kakor psa. — Nemeč uže iz narave nema v sebi one milobe, one dobrote proti svojemu poslu, kakor je to pri Slovanu. Pravi Slovan smatra še čenes svojega posla, kakor uđa svoje družine, in kder se to mej Slovani ne godi, je to znamenje, da je blažena italijanska ali nemška kultura uže preveč prodrla v dotične kroge. Nemeč po Bismarkovem kopitu — prijatelj delalca! O ironija! Pa Italijan? — Italijan ima v sebi nekatere demokratične nagibe; toda ne v zmislu pravega družinskega življenja; on misli, da je uže zadosti storil, ako kakor »Signor Conte« z delalcem »hocce« igra, ali pa golorok v špelunki z delalcem pri eneji mizi pije in »moro« igra. Ta navidezna ponižnost res človeka oslepi, a kedor pozna natančneje socialne razmere na Italijanskem, ta se prepriča, da je ta italijanska demokracija jako enostranska, ker se omejuje le na zunanost, in ni po nikakem bistvena. Vzemite Italijanu »kolono« in napravili ste po vsej Italiji največo krizo. In kaj je ta kolono? Manjši ali večji suženj.

Dokler so bile desetine na Kranjskem je še vedno Kranjski kmet boljše stal v vsakem obziru, nego pa danes 50 let popodpravi tlake in desetine stoji italijanski »kolono«. Kaj bi govorili o naših istrskih ali Tržaških Italijanih. Pisec teh vrat pozna istrskih ali tržaških Italijanov velikih posestnikov, ki si dajo vso zunanost svobodoljubov, ali pri vsem tem trdijo, da bi bilo za kmeta boljše, ko ne bi niti ne videl šole. — Kmetske šolnice so tem ljudem groza. Vse drugače je to v pravej slovenskej družini. — Naša inteligencija je sicer uže preveč obilzlena po tujej kulturi; pri vsem tem jej je pa ostal nek naravni nagib do pametnega socializma. Kolikokrat mi je rekel oče, mož ki je dobro poznal zapadno kulturo, da je grdo in surovo, ako se vsak posel ne smatra kot ud družine; rajni kotranjski pesnik Miroslav mi je večkrat rekel: »Posel je ud družine, in ako hočemo svet prav odgojiti, mora stvar na tak način urejena biti, ker le tako bode srce imelo svoj del kraljestva v sloveškem društvu, hlapec, katerega smatra gospodar za hlapca v pravem pomenu ali zakaj nižjega, tak hlapec ne bode nikoli srčno udan gospodarju in bode razmerje mej obema vedno napeto.« Res je to! Slovenski kmet po starem običaju dela in je s vsi družino, h kateri ne pripadajo le žena in otroci, temu tudi hlapci in dekle, prekrasno je videti tako družino pri skupnem vsakdanjem kruhu; in jednaki so pri delu in pri mizi; ali ni to lep socializem na pravej krščanskej podlagi? In znana slovenska gostoljubnost, ki se je posebno lepo ohranila pri ruskem mužiku, pri katerem je celo vdomačeno obrtnijsko delo za skupni račun! Glejte, v Slovanih uže od nekajdaj budi načelo one socialistične društvene osnove, katero si zapadni narodi, posebno Latinci predstavljajo kakor nek ideal, katerega težko kedaj dosežejo, ker jim manjka naravnega temelja in ker zapadna kultura z vsakim dnevom bolj uničuje podlago vsej človeškej sreči; družino v pravem zmislu besede. Kaj je družina zapadnih narodov v primeri z družino še nepokvarjenih slovenskih rodov? Ali ta družina stoni na avtoriteti božjej, državnej in domačej, tako mora tudi biti, ako ima postati socializem osrečevalen; — kajti v prekuciji, ki nema za cilj družega, nego utopije, ni rešitve. —

In mi Slovani, ki to stvar umemo, pač nemamo potrebe, da nas uče, kaj je delavec, ljudje a la Plener, Herbst itd., ki delalca le takrat poznajo, kadar bi ga potrebovali za pustolovne svoje demonstracije, katere bi jim pomagale do egiptovskih mesnih loncev, katere bi potem tako dobro skrili, da bi jih delavec niti od daleč povohati ne mogel.

O ti prokleta hinavščina! Sicer pa se najde menda slovenski poslanec, kateri tem farizejem krinko raz obrabi potegne.

Zavarovanje delalca proti neugodam pri delu in tudi za stare dni, to je na vsak način potrebno; gospodarji, ki delalca rabijo, naj vsako leto tudi kaj dajo v državni zalog, iz katerega bodo dobivali taki dela nezmožni delalci svojo pokojnino; tudi je prav, da delalci sami kaj malega plačavajo za ta zalog, da s tem toliko boljše vtemelje svojo pravico do glasa v dotičnej odločevalnej korporaciji; vse to je jako lepo in dobro, vse bo koristilo; toda ne za vedno, ako se bode svet obračal po naglih farizejev liberalizma, ki so iz najlepšega načela napravili

najostudnejše socialne razmere, ki se kažejo v monopolizaciji kapitala.

Napravite iz delalca takega materijalista, kakoršnih ustvarja sedanja novobesna odgoja, pa ne zavro vse dobre postavice socialističnega poloma. Zato naj naši avstrijski pravi patrijotje Boga hvalijo, da je v Avstriji največ Slovanskih delalcev in kmetov, slovanski značaj teh stanov hode Avstrijo bolj branil pred socialističnimi rabukami, nego to moreje vse postavice.

In pri vsem tem je ta božja avstrijska politika še vedno manj ali več v nemški strugi in Slovonom se kaka mala pravica dá le z največo nevoljo, uprav prisiljeno.

Toda Bog čuvaj Avstrijo pred Velikonečmi in njih politiko, oni bi nas konečno res spravili na tisto stran, na kateri utegnejo v prihodnje batine padati, Bismarkove arogance je gotovo uže vsa Evropa sita; Francija le preži na moment, ko se spreji Rusija in Nemčija, in to se utegne zgoditi predno bi kedo mislil, kajti Rusija se hoče in se mora polastiti Dardanel, v tem zmislu je te dni tudi ruski car govoril in odgovarjalo mu je na to v istem zmislu uprav intuzijastično rusko ljudstvo. Bismark boče najbrže proti temu intrigoval, nastop tega — gotova vojna.

Bog zaščitaj, da Avstrija za ta slučaj ne varuje nevtralnosti, ali se celo ne odloči za zvezo s Francijo in Rusijo; strašno bi se maščevala osoda nad nami, kajti proti nam ne bi vatala le vsa Rusija, Francija, vse balkanske države, temuč tudi požrešna Italija, ki vedno preži, kakor ris, kedaj bi mogla Avstrijo zavratno naskočiti.

Avstrija mora temuč iskati prilike, da se popolnoma izvije krempljem Bismarkovim, in pa doma je treba tudi Slovonom v resnici pravičnega postopanja. — Ali saj vsi naši državniški žive v predsodkih, surovi fantazem Nemčeva Slovane goni skoro da v obupanje. — Evropa stoji pred važnimi osodopolnimi dogodki; ali ni misliti, da Nemci te dogodke tudi izkoristijo, da Slovane popolnoma zatro. Prekasno je za to. — Slovana doba se začneja uprav zdaj in je prav, da se začne zdaj, ker socialni problem, kakoršni napolnujejo politično ozračje, ne more noben evropski narod rešiti tako naravnim načinom, kakor Slovan, in ko je Kristian rekli, da kraljestvo njegovo te zemlje pripade krotkim in miroljubnim, mislil je na to, kar še le ima priti.

Da preidem na tržaške razmere, naj omenim, da pri nas o večji politiki nemajo pojma; naši lahoni poznajo samo eno pot do zveličanja, »patrijotja« pa le žep in prazno lukno svojega fraka. — Ker pa pri nas ni pravega razuma, zato so pri nas uprav turške razmere.

Kaj so te dni zopet napravili! Imenovali so zopet nove »kapovila« za nekatero kraje, in imenovali so same cikorjaše, vsled tega je na Opčinah uže začelo vrteti proti novemu »konsilijru«. — Vsaj smo vse to mi uže prorokovali! Potem ste morda uže slišali, da cikorjaški feldpater noče v Rižanj. — No kaj se je zmisllila cikorja, da ga odškoduje in ohrani svoje stvari? Cikorjaški general Poldo je napravil neko prošnjo na mestni zbor za cekatere prenaredbe Revoltelove ustanove pri Lovcu. — V. č. g. Karabatič je iz razumljivih razlogov popustil mesto kaplana na Revoltelišču. Zda bi mesto zopet razpisano in cikorjaški pater hode prošil zanj. Ali ker hode priti na trdni stol, zato je cikorjaškega generala naprosil, da napravi prošnjo na mestni zbor v namen, da postane kaplanja pri Lovcu popolnoma neodvisna od Katinare in da dotični kaplan ostane tudi nepremestljiv, kakor kak župnik. To prošnjo je poslal Sior Poldo podpisovati po Rocolu, nekateri so jo uže bili podpisali, ker se jim je lagalo, da gre le za šolo itd.; a ko so zvedeli, da gre za cikorije, pa so podpise prekrizali. Sior Poldo je na to napravil drugo prošnjo in na njo podpisal večinoma svoje delalce. — Naši poslanci naj tedaj pazijo na to stvar. Revoltelove ustanove se ne sme spremeniti cikoriji na ljubo, ne sme niti vlada dopustiti, in žalostno bi bilo zadosti, da bi se proti volji posestnikov v Rocolu vrh Lovca ustanovila cikorjaška fara. Iz vsega tega se vidi, da Lahoni delujejo zdaj z okolico kakor svinja z mehomo, in da nastavljajo le cikorjaše, da bi ljudstvo popačili in hitro pripravili za odrešitev. Ali ne bi bilo pri takem postopanju potrebno, da se odločimo terja, da se nam zopet vrnejo stare pravice, posebno pa ona, da okoličani sami volijo svoje župane in sami oskrbujejo svojo občinsko premoženje, do česar so imeli pravico od starodavnosti.

Da cikorjaši za se skrbe, to je obče znano, ali to še morda ni znano, da je postal ud Poldotove dinastije dačni uradnik. — Dobro sicer tudi to, pa vendar malo primerno bahariti, s katero je cikorja naprej porivala svojega generala.

Domace in razne vesti.

Duhovske spremembe. V. č. g. Frau Kosec dosedaj župnik v Truškah je imenovan župnikom v Katinari; v. č. g. Jožef Sancen dosedaj kurat v Rižanju imenovan je župnikom v Lonkah in č. g. Ivan Mahnič imenovan je administratorjem v Kostaboni; č. g. Anton Kranjec, dosedaj kooperator pri sv. Jakovu je poslan v Matotorado za administratorja; č. g. Blaž Dekleva dosedaj administrator v Lonkah postal je administrator v Truškah, č. g. Gregor Dolžan, kooperator v Hrušici prestavljen je v Moščenice, č. g. Anton Šulac je prestavljen iz Moščenic v Portele; č. g. Franc Sila, kooperator v Portolah je prestavljen k sv. Jakovu v Trst; č. g. Josip Čuček kapucin je sprejet mej sekularno duhovščino. Razpisana je kuracija Rižanj do 20. t. m. in kuraciji Golac in Vodice do konca t. m.

Družabnikom i družabnicam del. podp. društva se s tem naznanja da izlet na sv. Goro ne hode na binkoštno nedeljo, ker železnica v resnici nema za tisti dan potrebnih vagonov za 3 zabavne vlake; preložen je torej izlet za katero nedeljo v juliju ali avgustu, kar se pozneje naznani. Nekaj dobrega pa je imela pritožba na glavno vodstvo v Beč po nekem g. poslancu, ker omenjeno vodstvo je odgovorilo, da del. podp. društvu dovoli vsak drug dan, kadar le želi, poseben vlak, naj le to naznani vodstvu in sicer v slovenskem jeziku. Generalni vodja g. Schiller je torej pravičen mož, od njega naj se nekateri uradniki uče, da ni ljudstvo zaradi njih, ampak da so oni zaradi ljudstva.

Tržaška podružnica društva sv. Cirila in Metoda bo imela jutri ob 11 1/2 poluri dopoludne svoj občni zbor v prostorih del. podp. društva. Še enkrat opozorujemo naše rodoljube, naj se mnogobrojno udeleže tega za našo narodno reč tako važnega zbora.

Avstrijsko - ogerski Lloyd V malo dneh, skoraj gotovo uže v prvej polovici tega meseca hode v ministerstvu zunanjih zadev posvetovanje glede ponovne pogodbe z avstrijsko-ogerskim Lloydom. Tega posvetovanja se udeleže zastopniki ministerstva zunanjih zadev, državnega finančnega ministerstva, vojnega ministerstva, kakor tudi avstrijskega in ogerskega trgovskega ministerstva. V merodajnih krogih se namerjava dogovore z avstrijsko-ogerskim Lloydom še prej dovršiti, nego se to zgodi z rešitvijo avstrijsko-ogerske carinske in trgovinske zveze, ker je Lloyd skupni prometni zavod. Dogovori z Lloydom se tedaj utegne še to poletje dokončati in dotična pogodba predložiti se v razpravo državnemu zboru v početku jesenskega zasedanja, da se razprava izvrši v prihodnjem zasedanju. Sedanja pogodba z Lloydom ugasne 1. julija 1887.

Slovanska Vila v Šklednju je oficijelno naznani urbi et orbi, da je umrla, kar ni bilo treba; umrla bi bila tudi lahko na tihem, pristedita bi se bila s tem žalost v našem, veselje pa v sovražnem taboru. Nadejamo se, da zopet vstane v novejši obliki, kakor ptica feniks.

Tržaške novosti:

Leps dopisniške imajo dunajski in peštanski listi v Trstu. Pri firmi Morpurgo je nek praktikant po imenu Halperson, menda član naroda, ki je edini po sredi rudečega morja marširal, in ta praktikant je dopisnik v kakih 10 ali celo 12 listov; to fa per mestiere. Te dni je ta dopisnik, ki pravi, da je absoluten jurist, moral preklicati laži-dopise o nekej osobi nam poznani in je pri tej priliki pokazal vso svojo zajčjo naravo. Videli smo ga, kako je trepetal pred ponosnim Kranjcem. Kako vestni in natančni so ti dopisniki, razvidi se iz tega, da je »Pester Lloyd« te dni prinesel neko vest, da so v Trstu vsi lesni delalci odpovedali delo in da štrajkajo na način socialistov. Kako so se čudili Tržačani, ko so to vest čitali, ker tukaj so delalci vsi mirni, ker večinoma Slovenci, ki ne poznajo socialistične rabuke. Ubogi dopisnik je nekaj čital v Tržaških listih, a ni prav razumel; kajti omenjeni štrajk se je zgodil v Trstu na Italijanskem. — Da imajo svetovni listi take dopisnike, to kaže žalostne razmere velikonemškega časopisja. Mlad čifut ki je še le par mesec v Trstu in nema nobene sposobnosti, presojeva v dunajskih listih tržaške razmere.

Svojo ljubico je ranil 30letni fakir Emil Gec. Sprl se je z njo zaradi malenkosti, pa je porinol jej v glavo neko posodo s tako močjo, da je močno krvavela.

Nesreče. V Kludskejevi menažeriji se je 27letni pek Janez Oblak preveč bližal velikemu oroslonu, kajti ta ga je s svojo mogočno taco popraskal po prsih in po desnej roki in sicer močno do krvi, da se hitro ne umakne, slabo bi ma bilo šlo. — Agenti Henrika Roth sta dva veliki psa v ulici Rossetti napadla in jeden od obeh je agenta močno vgriznol v desno nogo.

Ubil jih je na tisoče (volov), na vse zadnje pa samega sebe. Znani mesar Jeronim Poduje, rodoma iz Spleta, strah tržaškim mesarjem in dobrotnik mesojedcev v Trstu se je včeraj dopoludne v svojem

stanovanji Via Carintia s revolverjem ustrelil; njegovi ljudje so ga opoludne našli mrtvega na postelji. Poduje je imel še le 31. let, pa je bil v zadnjem času vedno melankoličen in se je večkrat izrazil, da mu je življenje jako težko in neznošno. — Ni bil torej pri pravej pameti, in morda je njegove misantropije krivo bilo uprav njegovo težavno rokodelstvo.

Policijsko. Nek gospod je včeraj na korzu gledal fotografije, mej tem časom pa mu je nek uzmovč vkradel zlato uro in verigo, brez da bi bil gospod to zapazil. — 12letnega tržaškega potepina so zaprli zaradi tatvine. — 19letnega Leopolda C., rodoma Sežanca so zaprli, ker je svojemu drugu vkradel listnik z 16 glid. — Zaprli so še dni tudi te le postopače: Blaža P. iz Čepovana, Miho V. iz Anikove in Ivana S. iz Katinare in še 4 mlade nadepolne tržačane! — Postopač Franc D. je včeraj v cerkvi sv. Antona novega grdo in na glas preklinjal, zaradi česar so ga zaprli.

Izpred sodnje. 48letni fakir Franc Podlipnik iz Ljubljane je bil obsojen na 13 mesecev težke ječe, ker je nekemu Karižu na javnej cesti ukradel uro vredno 9 glid.

Goriške novosti. Te dni, to je v petek se je zopet ponavljal mali boj mej civilisti in vojaki v Gorici. Tepli so se pod goriškim gradom. Nekateri goriški ruveči »purgarji« so pa napravili prošnjo na vojaško oblastvo, da bi se pašpote, ki zdaj garnizuje v Gorici, prej ko prej premestil. Vsega tega je kriva lahonska odgoja.

Iz Notranjskega pišejo: Solničarica omanila je nedavno v Hrenovih dveh ženski na polji pri delu. Prva je bila stara žena, druga 16letna deklica. Stara hode ozdravila, mlajša je čez dva dni umrla. — Na Malem Ubelskem je bil zadnji petek požar, zgorele so tri hiše, k sreči so bile zavarovane.

Akad. društvo »Slovenija« na Dunaji napravi slavnostno večer dne 5. junija 1886., da proslavi dvajsetletnico književnega delovanja svojega častnega člana prof. Josipa Stritarja (Boris-Mirana). Začetek ob 8. uri zvečer. Lokal: Hotel »goldenes Kreuz«, VI., Mariahilferstrasse 99. — Spored: Pozdrav predsednika g. dr. M. Murka. — Koseski — B. Ipavec: »Kdo je mar?« Zbor s spremljevanjem glasovira. — Slavnostni govor. Govori g. dr. Danilo Majaron. — Boris Miran — Kocijančič: »Oblaček«. Zbor s tenor in bariton solom. — Beethoven: Sonata Op. 111. Svira na glasoviru gospica Bogumila Šumanova. — Boris Miran — Hajdrih: »Pri oknu sva molče slouela«, četverošpev slovenskega pevskega društva. — Tamburaški zbor hrvatskega akad. društva »Zvonimir«. — Prešeren — Vilhar: »Mornar«. Solo poje c. kr. operni pevec g. L. Weiglein. — Boris — Miran — Kocijančič: »Danes tukaj, jutri tam«. Zbor z bariton solom. — Zabuvalni del: Pri zborih sodeljujejo po posebni prijaznosti članovi »Slovenskega pevanskega društva« in akad. društev »Zvonimir« in »Akad. Spolka«. Pevovodja gosp. Jan Jiržik.

Vremensko proročanje.

Mathieu de la Drome prorokuje za mesec junij tako le vreme: Velika vročina po vsej južnej Evropi, in nevihte v Italiji in severnej Afriki od 1. do 9. t. m. Velika neznošna vročina od 9. do 16. t. m., jako nezdrava temperatura na Španjskem in v Italiji, vsled česar se je bati bolezni; močni viharji in nevihte v Nemčiji in Avstriji; jadransko morje nemirno. Deževno vreme in celo pihne po vsej centralnej Evropi, torej tudi pri nas, od 16. do 24. t. m.; na Italijanskem celo povodnja. Krasno vreme od 24. do 30. t. m. Ugodna temperatura v začetku, prevroča proti koncu mesca, jako spremljivo vreme od 16. do 23. t. m. ali povsem lepo proti koncu.

Avstrijska himna je hrvatskega izvora. Ni še tako davno, kar je poslanec P. Wurm z Moravskega v državnem zboru trdil, da je Haydn melodijo avstrijske po nekej hrvatskej narodnej pesmi posnel. Temu se je takrat nasprotovale i nasprotovalec so sezklcavali na Haydnovo pismeno spričalo, katero je zapustil glede izvora te skladbe. Zda je pa profesor Fr. S. Kuhač v Zagrebu dokazal, da je avstrijska himna hrvatskega izvora. Profesor Kuhač dokazuje, da je v Haydnovih skladbah mnogo posnetkov iz hrvatskih melodij in da te izvirajo od tistih Hrvatov, ki žive na Dolenjem Avstrijskem v Rovavi (Haydnovem rojstvenem kraju), Ramingsbanu, Oponicu, Gešniku itd., potem na Ogerskem pri Železnem mestu in Soprunu ter se imenujejo Bosenski Hrvati in katerim Nemci pravijo Wasserkroaten. Profesor Kuhač, da to zvezo najde, šel je v Haydnovo rojstveno mesto Rovavo, potem v Hainburg, od kodar sta bila njegov oče in ded, pa tudi v Železno mesto, kder je bil Haydn 29 let kapelnik Eszterhazyjeve kapele, da se pouči o ljudskih pesmih tamošnjih Hrvatov in jih zbere. Podatke tega popotovanja je popisal v hrvatskem lepoznanskem časniku »Vienac« v letu 1880 ter dokazal, v katerih simfonijah, kvartetih, mašah itd. je Haydn zajemal iz hrvatskih narodnih pesem. Prof. Kuhač pravi: Najvažniši od

vseh onih melodij, katere je Haydn vzel pevajočim Bosenskim Hrvatom, ter umno in srečno v svojih kompozicijah porabil, gotovo ste ona nemške maše: »Hier liegt vor deiner Majestät«, in ona avstrijske narodne himne: »Gott erhalte«. Zato je melodija hrvatske narodne pesmi: »V jutro rano se ja stanema«, ki se ne poje le mej Bosenskim Hrvatim na Ogerskem, temuč tudi v hrvatskem kraljestvu. Še več; ta melodija se nahaja tudi mej Lužiškimi Srbi v saksonschem kraljestvu, kamor so jo tudi Hrvati zanesli, in sicer hrvatska telesna straža, katero je volitveni knez Ivan Jurij II. v letu 1656 v Draždanah ustanovil, pa se je odpravila v letu 1680, da se zmanjšajo troški. Imenovana lužiška melodija se je uže davno pred Haydnom prikupila nemškemu skladatelju Telemanu, ki jo je porabil v delu: »Der getreue Musikmeister, Bamberg 1728«. Prvi štiri taktil avstrijske narodne himne so vglasbeni popolnoma po hrvatskej narodnej pesmi: »V jutro rano«, le da je Haydn prometil tempo i namesto Allegro vzel Tempo maestoso, ki se himni boljše prilaga. Druga in tretja perijoda Haydnovega »Gott erhalte« je njegova lastna stvaritev, kar je iz tega spoznati, da ste te dve perijodi bolj instrumentalni, nego vokalni in s prvo perijodo nista v tako tesnej zvezi, da bi se smelo reči, da so ti trije stavki iz enega liva. Profesor Kuhač pravi dalje: Narodna himna »Gott erhalte« je resnično Haydnova kompozicija, kakor se tudi njegove simfonije ne morejo lastiti nobenemu drugemu, razen njemu, ali porodile so njegove stvaritve hrvatske melodije. Pa tudi mnogo drugih njegovih vlastitosti izvira iz hrvatske narodne muzike, katere tedanji svet ni poznal ter je še sedanji ne pozna, katera pa je bila v tistem času prav nova in je Haydnu slavo izvornosti pridobila. Teh vlastitosti pa se Haydn ni nabavil le z marljivim poslušanjem in zabilježevanjem hrvatskih narodnih melodij, temuč bile so mu od narave prirojene, vcepjene so bile v njegovej krvi, ker Haydn je bil po očetu in materi hrvatskega rodu, vzrastel je mej hrvatskim ljudstvom, v sobi, kder je prebival, peie so se večidel hrvatske pesmi, in on sam je brez dvombe znal tudi hrvatski. Haydnov oče se je zval Mihael Haydn, oče njegove matere pa Kolar; njegov oče in ded sta bila kolarja in tako tudi predniki njegove matere. Haydnov obraz, njegov temperament, njegova pobožnost, znana poniznost, hvaležnost, to so vlastitosti hrvatskega rodu. Potomec njegovga starega pokoljenja se imenujejo še danes na Hrvatskem Hajden, Hajdin, Hajdenak, Hajdinak, Hajdak, Hajdenic in Hajdinović; kraj pa, iz katerega so prišli, imenuje se Hajdini, ter je v reškej županiji. Profesor Kuhač končuje: Ni naš namen, da bi može: Haydn, Liszt, Schneider, Zimmermann, Hyrtl, Mosonyi, Hauser, Joachim itd., ki so bili rojeni v teh krajih, reklamirali za zgodovino hrvatske umetnosti; ali resnica je vendar, da se je v žilah večinoma tu navedenih pretakala hrvatska kri, da so muzikalčno nadarjenost od tega naroda podedovali in da marsikdo izmed njih ne bi dospel bil do tiste visokine, do katere se je pospel, ako ne bi mogel bit zajemati iz bogatega pevanskega zaklada tega naroda.

O cesarici Šarloti se piše iz Bruselja: Uboge cesarice se je v zadnjih mesecih polastila hude otožnost, tako da se je branila vstati iz postelje ter ni hotela jesti. Zdravniki so poskusili bolnico z muziko razvedriti; pod njeno okno so postavili vojaško muziko, ki je igrala vesele viže. To pa je imelo ta nastopek, da se je otožnost promenila v strašno jezo; pisala je več pretresljivih pisem svojemu uže davno umrlemu očetu in tožila, da se v njenej hiši obhajajo veselice, da ona tega ne more trpeti, i če ne najde pravice, pokliče na pomoč tuje vlasti. Zda je zapuščla cesarica uže, ko se dan dela, svoje sobe, hodi h križevatim vratom ter tam stoji, rekoč, da ne vstopi kak tujec in jej trave ne pohodi.

Tržno poročilo.

Kava — dobro obrajtana, cene trdne. — Sladkor — v slabem obrajtu, cene mlahove. — Sadije, olje, petrolje, domači pri-delki in žito — vse to blago manj iskano in so mu cene celo niže postale. Trgovina sploh jako mirna. — Seno — prve vrste pa še vedno dobro obrajtano in se plačuje po f. 2 in čez.

Borsno poročilo.

Kurzi državnih papirjev trdni z najboljšo tendenco. — Borsna bolj živahna, ker se je mesečna likvidacija izvršila z veliko lehkoto.

Dunajska Borsna

28. maja
Enotni drž. dolg v bankovcih 85 glid 15 kr.
Enotni drž. dolg v srebru 85 • 45 •
Zlata renta 117 • 20 •
5% avst. renta 102 • — •
Delnice narodne banke 879 • — •
Kreditne delnice 283 • 40 •
London 10 lir sterlin 126 • 70 •
Napoleon 40 • 03 •
C. kr. cekini 5 • 97 •
Kr. državnih mark 62 • 07 1/2 •

